

**Vanemuise Sümfooniaorkestri
hooaja lõppkontsert 2019**

Vanemuise Sümfooniaorkestri hooaja lõppkontsert 2019

LIIS VIIRA (*1983)

„Värav” sümfooniaorkestrile (2019, esiettekanne)

ROLF MARTINSSON (*1956)

„Ich denke Dein...” sopranile ja sümfooniaorkestrile (2014)

Solist **Lisa Larsson** (sopran, Rootsi)

NIKOLAI RIMSKI-KORSAKOV (1844–1908)

Sümfooniline süit „Šeherezade” op. 35 (1888)

- *Largo e maestoso* – *Allegro non troppo* – *Tranquillo*

- *Lento* – *Andantino* – *Allegro molto*

- *Andantino quasi allegretto*

- *Allegro molto*

VANEMUISE SÜMFOONIAORKESTER

DIRIGENT PAUL MÄGI

10. MAIL 2019 KELL 19 VANEMUISE KONTSERDIMAJAS
VANEMUISE TEATRI JA EESTI KONTSERDI KOOSTÖÖPROJEKT

Liis Viira (*1983) on mitmekülgne loovisik, kelle huvid võib jagada kolme suunda: helilooming ja improvisatsioon, klassikaline interpretatsioon harfil ning heli ja liikuvat pilti (animatsiooni) ühendav looming ja uurimused.

Liis Viira helilooming hõlmab teoseid väga erinevatele koosseisudele: alates sooloinstrumentidist, häälest ja elektroakustikast kuni koori ja sümfooniaorkestrini. Heliloomingut on ta õppinud Mati Kuulbergi, Alo Põldmäe ja Helena Tulve käe all ning osalenud mitmetes meistriclassides, juhendajateks Eino Tamberg, Erkki-Sven Tüür, Salvatore Sciarrino, Rafael Reina Camara, Daniel Schnyder, Georg Friedrich Haas jpt.

Liis Viira teoseid on ette kandnud näiteks Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Esbjerg Ensemble, Una Corda, Pärnu Linnaorkester, Vanemuise Sümfooniaorkester, Keelpillikvartett Prezioso, Risto Joost, Paul Mägi, Kaisa Roose, Iris Oja, Mihkel Poll, Oliver Kuusik, Kristi Mühling, Kadri-Ann Sumera ja paljud teised nii meil kui mujal.

Vabaimprovisatsiooni praktiseerib Liis Viira aastast 1999, tema juhendajateks selles vallas on Taavi Kerikmäe, Anto Pett ja Anne-Liis Poll.

Liis Viira tegevus harfimängijana on laiahaardeline, ulatudes soolokontsertidest ja improvisatsioonilisest tegevusest kuni orkestrimänguni. Ta on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia harfi eriala magistriõppe (2009) ja töötanud Eesti Riiklikus Sümfooniaorkestris (2007–2017 ja hooajal 2018/19). Ta on teinud koostööd pea kõigi Eesti orkestritega, ning osalenud rahvusvaheliste orkestrite töös. Ühtlasi on Liis Viira hinnatud kammermuusik, kes on teinud kaasa erinevates klassikalise, jazz- ja improvisatoorse muusika projektides, ta on ansambli Una Corda asutajaliige.

Huvi visuaalkunstide ja muusika sidumise vastu on Liis Viira viinud ennast täiendama Eesti Kunstiakadeemia animatsiooniosakonna magistriõppesse (2012–2015). Alates 2017. aasta sügisest jätkab ta samateemalisi õpinguid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia doktoriõppes heliloomingu suunal.

Värav

Teos sümfooniaorkestrile

Väravaid on mitmesuguseid – värav koduaeda, karjamaale, portaal uhkesse suurhoonesse, uude aastasse või aastaaega, teistsugusesse elujärku, väravad sündi ja surma... Mõnest väravast võib läbi minna seda peaaegu et märkamata, teine on nagu pikk sammaskäik, milles olles ei mäleta enam sisenemist ega tea kui pikalt veel tuleb minna. Teisel pool väravat on midagi, mida pole siin pool. Vaid värava läbi-nuile avalduvad teise poole saladused.

Pealkirja saamislugu on järgmine: teose loomise aegu keeldusin mitmel korral turvatsooni piiril olevast väravast läbi minemast, pörkusin tagasi otsides vanu tuttavaid radu. Teadmatusele vaatamata sundis kätte tulnud muusikaline materjal siiski väravat paotama ja mõne sammugi tegema.

Kõlav muusika on sümboolselt ka kui värav kevadesse, kuna on kirjutatud talve ja kevade piiril, tänutundega maestro Paul Mägi ja Vanemuise Sümfooniaorkestri vastu, kellega see on juba teine koostöö.

Liis Viira, helilooja

Rolf Martinsson on maailmanimega rootsi helilooja, kes töötab Malmö Muusikaakadeemias kompositsiooni eriala õppejõuna ja on Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia kolleegiumi liige.

Ta on olnud Amsterdami Concertgebouw's tegutseva Madalmaade Filharmooniaorkestri ja Madalmaade Kammerorkestri külalishelilooja, samuti Malmö ja Helsingborgi sümfooniaorkestrite ning Musica Vitae külalishelilooja. Tema looming on kõlanud kontserdipaikades, nagu New Yorgi Carnegie Hall, Viini Muusikaühing, Berliini Filharmoonia, Amsterdami Concertgebouw, Leipzigi Gewandhaus, Londoni Royal Festival Hall ja Wigmore Hall, Salzburgi Festspielhaus ning Tökyö Suntory Hall, Opera City Hall ja Metropolitan Art Space.

Martinssoni muusikat esitavad kollektiivid, nagu Clevelandi, Detroiti, Bostoni, BBC, Birminghami Linna, Põhja-Saksa Ringhäälingu ja Berliini Ringhäälingu sümfooniaorkestrid, Bambergi Sümfoonikud, Viini Raadiorkester, Academy of St Martin in the Fields ja kõik suuremad Põhjamaade orkestrid koostöös dirigentidega, nagu Andris Nelsons, Alan

Gilbert, Sakari Oramo, Neeme Järvi, Manfred Honeck, Vassili Sinaiski, Johannes Gustavsson, Stefan Solyom ja solistidega, nagu Anne Sofie von Otter, Christian Lindberg, Edicson Ruiz ja Hans Pålsson.

Edukas on olnud koostöö Rootsi soprani Lisa Larssoniga, mille raames on toimunud rohkem kui 120 esinemist ning kaasnenud suured rahvusvahelised tellimustööd, sealhulgas „Garden of Devotion” ja „Ich denke Dein...”. Lisa Larssoni esmaettekandes on kõlanud seitse talle pühendatud Martinssoni vokaalteost.

Rolf Martinssoni on pärjatud selliste auhindadega nagu „Stora Christ Johnson-priset“ ja „Rosenbergpriset“, samuti auhinnaga *Litteris et Artibus*. Tema muusikat on palju salvestatud ka CD-plaatidele. Mitmed Euroopa orkestrid on esitanud tema muusikat oma ringreisidel. 2019. aasta mais ilmus Martinssoni autoriplaat „Into Eternity“, mille salvestas Malmö Sümfooniaorkester Paul Mägi juhatusel.

Ich Denke Dein...

Laulutsükkel soprani ja orkestrile „Ich denke Dein...” sündis 2014. aastal, kui viis Euroopa orkestrid (Zürichi Tonhalle-orkester, Londoni Royal Festival Halli Filharmooniaorkester, Madalmaade Filharmooniaorkester, Helsingi Filharmooniaorkester ja Göteborgi Sümfooniaorkester) tellisid Rolf Martinssonilt ühiselt heliteose. See teos on tihedalt seotud Rootsi soprani Lisa Larssoni hääle ja isiksusega. Helilooja on leidnud Lisa Larssonis oma muusa. 2014. aastal viis koostöö India luuletaja Rabindranath Tagore tekstidel põhineva uue laulutsükli „Garden of Devotion”. Rolf Martinssoni teos „Ich denke Dein...” sisaldab valikut Johann Wolfgang von Goethe, Joseph von Eichendorffi ja Rainer Maria Rilke luulest. Seda ühendavaks teemaks on armastus.

Esimene laul „**Nähe des Geliebten**” (*Armsama puudutus*) Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) 1796. aastal loodud luuletusele koosneb neljast neljarealisest riimuvast salmist. Iga osa algab sõnaga „Ich” (*Ma*), millele järgneb ülestunnistus: Ma mötlen Sulle; ma näen Sind, ma kuulen Sind; ma olen Sinuga. Armastaja kujutab end ette kohtumisel armsamaga keset loodusvaateid, kus päikesepeegeldub merepinnal või kostub veevulinat. Ta lõpetab ohatel: „Oh, kui vaid Sina siin oleksid!” Orkester võtab laulu kokku sarnaselt teise lauluga. Laul „Nähe des Geliebten” algab jõuliselt tundelise orkestri sissejuhatusega, sisse tuuakse igatsev meloodiline teema, mis lummab kuulajat koheselt. See on korduv viis, mis naaseb ka laulu lõpuosas ning lühikese viiulisoolona neljandas laulus „Die Liebende schreibt” (*Armastatu kirjutab*) ja viienda loo „Mondnacht” (*Kuuvalge öö*) vaheosas.

Kahe järgmise luuletuse autor on Rainer Maria Rilke (1875–1926): „**Liebes-Lied**” (*Armastuslaul*) 1907. aastast ja „**Blaue Hortensie**” (*Sinine hortensia*) 1906. aastast. Sel loomeperioodil elas Rilke Pariisis, kus ta töötas skulptori Auguste Rodini sekretärina. Rodin

õpetas teda vaatlema taimi, loomi ja objekte, et märgata nende juures olulist ning osata seda ühendada omaenda tunnetega uues kujundis. Need Rilke tekstid on tuntud kui „objektiluuletused”. „Liebes-Lied” on kirjutatud ainsuse esimeses pöördes. Luuletuse minategelane mõtleb sellele, kuidas ta saaks oma hingega tõusta oma kallima „teiste asjade poole” (*zu andern Dingen*). Ta mõistab, et see ei õnnestu. Tema ja ta armastatud daam on otsekui keset poognatõmmet — samaaegselt kahte keelt tõmmates toob poogen kuuldavale ühe hääle. Luuletus lõpeb ohkega: „Mis instrumentil me poognakeel nüüd läeb? Ja kes on mängija, kes hoiab seda käes? Oo, armas lauluke.” Kas helilooja võiks veel musikaalsemat teksti tahta? Larssoni hääle vahendusel suubub see armas laul kahe mängleva häälelihase poolt tekitatud üheks hääleks.

Kiirgav mõju

Kolmandal laulul „Blau Hortensie” (*Sinine hortensia*) on spetsiaalse riimiskeemiga klassikalise soneti ülesehitus (kaks neljarealist ja kaks kolmerealist salmi). Tegemist on veelgi selgema objektiluule näitega. Hortensia õiepungad on närbunud ja selle närtsinud lehti võrreldakse plekkpurgis kuivanud värvi, vana paberi ja luitunud lapse põllega. Ent ühtäkki lööb sinine värv särava – soprani häälel on kiirgav mõju. Sellel sõnade maalil ei kasutata sõna „armastus”, kuid maalitud piltidel valitsev pinge väljendab selgelt seda tunnet ning lootust, et see tuleb taas. Martinsson paneb mõtiskleva teksti oma vaoshoitud moel helisema. Esimesed viis sõna ei kõla laulu, vaid kõnena. Siis hakkab laulma hääle, inglissarv aeglaselt taamal kõlamas. Ka viimane salm kõlab deklameerituna, selge rõhuasetusega sõnal „rõõmustama” (*freuen*).

Täiesti teistsugused, tähenduselt peaaegu ühesugused on luuletused, mis Martinsson valis Goethe luulevaramust: „**Die Liebende schreibt**” (*Armsam kirjutab*), mis on tsükli neljas laul ja „**Nähe**

des Geliebten”, mis on tsükli esimene laul. Esimesena nimetatud luuletus pärineb aastast 1807, kui toona 58-aastane kuulus kirjanik armus raamatupoe müüjannasse, 18-aastasessa Minna Herzliebi. Luuletus on klassikalises sonetivormis. Suudlus, peas tiirlevad mõtted, pisarad ning südamevalust pulbitsev pomin peavad panema heldima kauni tüdruku südame, et too annaks märguande (*ein Zeichen*). Tänu paljuski bigbändi muusikat meenutavale orkestri avamängule ning timpani ja kontrabassi paindlikule rütmile muutuvad Goethe värsid moodsaks armastuslauluks.

Lõpetus

Viienda laulu „**Mondnacht**” sõnade autor on Joseph von Eichendorff (1788–1857). Tegemist on romantilise puhanguga, mille vormiks on kolm korda neli riimuvat värssi ning mis baseerub looduse muljetel. Maapinda suudlev taevas, maisitõlvikud õrnalt tuules õõtsumas ning lõpuks sirutab hing oma tiivad ja näib lendavat koju. Sissejuhatusele annab värvi maheda kõlaga fagott. Luuletus pärineb aastast 1837 ja sellele lõi muusika Robert Schumann, kes seeläbi luuletuse kuulsaks tegi.

„**Ich denke Dein...**” kujunes tihedas koostöös sopran Lisa Larssoniga ja tsükli laulud ongi temale pühendatud. Martinsson on pööranud teoses suurt tähelepanu dünaamilistele nüanssidele ja kõlavärvidele. Helilooja sõnul on kaunid luuletused juba iseenesest muusikat täis.

Heinz Köhnen

Nikolai Rimski-Korsakov oli 16-aastane Peterburi mereväekooli kadett, kui ta tutvus Mili Balakireviga ja tema kaudu heliloojate grupiga „Võimas rühm”, kelle eesmärgiks oli edendada vene muusikat Glinka vaimus. Kümme aastat hiljem kutsuti omanäolise heliloominguga silma paistnud Rimski-Korsakov kompositsiooni- ja orkestratsiooni õppejõuks Peterburi konservatooriumisse, kuigi iseõppijast muusik on möönnud, et tollal „polnud ta suuteline harmoniseerima koraali, ei teadnud midagi rangest fuugast ega osanud nimetada isegi akorde ega intervalle”. Püües käia sammu võrra oma õpilastest ees, kujunes Rimski-Korsakovist üks kõigi aegade silmapaistvamaid orkestratsiooniõpetajaid, kelle käe all said hariduse näiteks Glazunov, Prokofjev, Stravinski ja Respighi, samuti mitmed Peterburis õppinud eesti heliloojad: Rudolf Tobias, Mart Saar, Artur Kapp jt. Rimski-Korsakovi auks kannab Peterburi Konservatoorium tema nime.

Rimski-Korsakovi heliloomingusse kuulub 15 ooperit, sümfoonilist muusikat, kooriteoseid ja klaveripalu. Helilooja suurepärase orkestritundmine tuleb kujukalt esile sümfoonilises südis „**Šeherezade**” (1888), mis pani aluse tema rahvusvahelisele tuntusele. Autori inspiratsiooniallikaks on idamaade kuulus muinasjutukogumik „1001 ööd”, mis koostati umbkaudu 1000. aastal Pärsias ning tõlgiti euroopa keeltesse 18. sajandi algul. Lugude ühenduslüliks on sultan, kes, olles veendunud kõigi naiste truudusetuses, on töötanud tappa oma pruudi pärast pulmaööd. Tema viimane pruut – Šeherezade – jutustab aga õhtu saabudes sultanile muinasloo, mille lõpp jääb lahtiseks. Sultan säästab neiu elu, et too saaks oma jutu lõpetada. Nii jätkuvad lood 1001 ööd, kuni sultan loobub oma mõrvarlikest kavatsustest.

Helilooja andis algselt igale süidi osale pealkirja, mis põhinesid Šeherezade jutustustel: nii kandis esimene osa nimetust – „Meri ja Sinbadi laev”, teine osa – „Lugu Kalendari printsist”, kolmas osa – „Noor prints ja printsess” ning neljas osa – „Bagdadi festival; Meri; Laev puruneb vastu kaljut; Lõpp”. Hiljem asendas Rimski-Korsakov pealkirjad siiski tavapärase tempotähistega, väites et ei tahtnud esitada nende nelja loo üksikasjalist kirjeldust, vaid juhtida lihtsalt kuulaja tähelepanu sarnases suunas nagu tema enda kujutlusvõime oli rännanud. Esiletõstmist väärivad autori meloodiline leidlikkus; teose kohta on öeldud, et selles on minuti jooksul rohkem meelde jäävaid viise, kui paljudel heliloojatel terve tunni vältel.

„Šeherezade” esiettekanne toimus 1888. aasta detsembris Peterburis helilooja dirigeerimisel. Teos on pühendatud vene muusikakriitikule Vladimir Stassovile.

Evelin Kõrvits

Paul Mägi on Vanemuise teatri peadirigent ja muusikajuht. Ta on kujundanud Eesti orkestrimaastikku alates 1970. aastatest. 1978. aastal asutas ta Eesti Raadio Kammerorkestri ning oli selle kunstiline juht ja peadirigent. 1984–1991 töötas ta Rahvusooper Estonia dirigendina. Mägi on juhatanud külalisdirigendina ka Moskva Suures Teatris. Aastatel 1990–1994 oli Läti Riikliku Sümfooniaorkestri peadirigent ja kunstiline juht, juhatades nende kontserte Euroopas kuulsates kontserdisaalides ning osaledes paljudel rahvusvahelistel festivalidel (Concertgebouw, Fetes Musicales en Touraine, Chichester Festivities, festival Costa do Estoril jpm). 1995–2002 oli Mägi Rahvusooper Estonia loominguline juht ja peadirigent.

Alates 2004. aastast on Paul Mägi töötanud Uppsala Kammerorkestri kunstilise juhi ja peadirigendina ning aastast 2017 on ta selle orkestri audirigent. 2011. aasta septembrist kutsuti Paul Mägi Vanemuise teatri kunstiliseks juhiks ja peadirigendiks. Ta on juhatanud kontserte kõikjal Euroopas ja Ameerikas (Detroiti SO, Moskva Filharmonia SO, Equadori NSO, Rootsi Raadio SO, Stockholmi Kuninglik Filharmonia, Göteborgi SO, Malmö SO jpt.)

Rahvusvahelisi ooperilavastusi: Rossini „Itaallanna Alžiiris”, Verdi „Trubaduur”, Straussi „Nahkhiir” Soomes, Puccini „Suor Angelica” ja „Gianni Schicchi” Rootsis, Dargomõžski „Näkineid” Wexfordi festivalil Iirimaal, Bizet’ „Carmen” Belgias ja Küprosel, Puccini „Boheem” ja Tšaikovski „Luikede järv” Rootsi Kuninglikus Ooperis, Verdi „Rigoletto” Malmö Ooperis ja Soome Rahvusooperis, Reinvere „Puhastus”, Massenet’ „Thaïs”, Puccini „Madama Butterfly” ja Wagneri „Lendav hollandlane” Soome Rahvusooperis, Mussorgski „Boriss Godunov” Nantes’i Ooperis, Moskva „Helikon” ooperiga Salzburgi Festspielhausis ja Champs-Elysee’ teatris Pariisis.

Vanemuises on toonud välja Verdi „Trubaduur”, Lehári „Lõbus lesk”, Massenet’ „Werther”, Tšaikovski „Jevgeni Onegin”, Aintsi „Rehepapp”, Tubina „Reigi õpetaja”, Bizet’ „Carmen”, Donizetti „Lucia di Lammermoor”, Lille „Tulleminek”, Straussi „Viini veri” ja Puccini „Madama Butterfly”.

Rahvusoperis Estonia: Puccini „Boheem” ja „Suor Angelica”, Mozarti „Figaro pulm”, Verdi „Nabucco”, „La traviata”, „Don Carlo” ja „Ernani”, Bizet’ „Carmen”, Dargomõžski „Näkineid”, Nicolai „Windsori lõbusad naised”, Straussi „Viini veri”, „Nahkhiir” ja „Öö Veneetsias”, Lehári „Lõbus lesk”, Tambergi „Cyrano de Bergerac”, Tubina „Kratt”, Kangro „Süda”, R. Straussi „Salome”, Mussorgski „Boriss Godunov”, Eespere „Gurmaanid” jm.

Paul Mägi dirigeerimisel on Vanemuise Sümfooniaorkester välja andnud mitmeid CD-plaate: Villem Kapi Sümfoonia nr 2 c-moll ja Artur Kapi „Fantaasia teemale B-A-C-H”, Anton Bruckneri Sümfoonia nr 2 c-moll, Eduard Tubina ooperi „Reigi õpetaja”, Eino Tambergi Viis romanssi, Sümfoonia nr 4, Tšellokontsert, Saint-Saënsi Sümfoonia nr 3 c-moll *op.* 78 („Orelisümfoonia”), Eduard Tubina Sümfoonia nr 2 „Legendaarne”, Ester Mägi „Kolm laulu Betti Alveri luulele”.

Paul Mägi on tunnustatud džässviuldaja, kes on esinenud festivalidel Ungaris, Bulgaarias, Kuubas, Soomes, Saksamaal, Iirimaa, Inglismaal, USAs jm. Ta on esinenud koos BBC ja Bostoni Sümfooniaorkestriga.

Paul Mägi on ka Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia orkestridirigeerimise professor ja Stockholmi Kuningliku Muusikakõrgkooli külalisprofessor. Aastal 2013 valiti ta Rootsi Kuningliku Muusikaakadeemia liikmeks.

Lisa Larsson (sopran) alustas karjääri flöödi-mängijana, olles omandanud sel erialal magistrakraadi ning õppis seejärel Baseli laulmist. Esimese etteaste tegi ta Zürichi ooperiteatris, kus esines mitmete dirigentide käe all, sealhulgas Nikolaus Harnoncourt ja Franz Welser-Mösti juhatamisel. Milano La Scala ooperiteatris Riccardo Muti juhatamisel toimunud debüüdile järgnes tormiline rahvusvaheline ooperilaulja karjäär koos esinemistega kõige mainekamates Euroopa ooperiteatrites ja hinnatuimatel festivalidel.

Tänu hääle paindlikkusele, mis võimaldab esitada ka kõige laiahaardelisemat repertuaari, tuntakse Lisa Larssonit tänapäeval mitmekülgse kontsertesinejana, kes on enesele nime teinud ennekõike Mozarti tõlgendajana. Viimastel aastatel on tal olnud võimalus pidevalt oma repertuaari täiendada ja lisada sinna teoseid sellistelt heliloojatelt, nagu Mahler, Berg, Richard Strauss, Brahms, Berlioz, Britten ja Stravinski. Lisaks on ta esinenud ka mitmetel kaasaegse muusika esiettekannetel.

Ta on teinud koostööd juhtivate dirigentide ja orkestritega, sealhulgas Claudio Abbado, Sir Colin Davis, David Zinman, Leonard Slatkin, Daniel Harding, Adam Fischer, Louis

Langrée, Antonello Manacorda, Andrew Manze, Berliini Filharmonikud, Viini Sümfooniaorkester, Prantsuse Raadio Filharmoniaorkester, Helsingi Filharmoniaorkester, Taani Rahvuslik Sümfooniaorkester, Stockholmi Kuninglik Filharmoniaorkester, Madalmaade Filharmoniaorkester, NHK Sümfooniaorkester (Tōkyō) ja Hongkongi Filharmoniaorkester.

Barokkmuusikat on ta esitanud koos tuntud dirigentide ja nende orkestritega, sh Sir John Eliot Gardiner, Sir Roger Norrington, Frans Brüggen, Ton Koopman ja Nathalie Stutzmann.

Viimastel aastatel on Lisa Larsson teinud edukat koostööd Rootsi helilooja Rolf Martinssoniga ning nüüdseks on neil ühistööna selja taga üle saja rahvusvahelise esinemise, raadio- ja teleülekande ning CD-salvestuse.

Lisa Larssoni muljetavaldavas diskograafias on muuhulgas Mahleri ja Berlioz albumid koos Antonello Manacordaga, Haydni plaat Jan Willem de Vriendiga, Straussi „Neli viimast laulu” Douglas Boydiga, Mahleri 8. sümfoonia David Zinmaniga, Mozarti „Don Giovanni” Daniel Hardingiga, „Mitridate” Adam Fischeriga ja „Il sogno di Scipione” Gottfried von der Goltziga ning Händeli „Jephta” David Sterniga. Ta on salvestanud koos Sir Eliot Gardineri ja Ton Koopmaniga ka arvukalt Bachi kantaate, samuti on Ton Koopmani käe all plaadile jõudnud Bachi „Jõuluoratorium”, „Ülestõusmisoratorium” ja „Magnificat”.

Vanemuise Sümfooniaorkester

Ehkki 1906. aastal valminud uues uhkes hoones tegutsema hakanud kutselisse Vanemuise teatrisse selle juht Karl Menning asjaarmastajalikul tasemel esitatud muusikateatrit ei lubanud (mis õppinud muusikute vähesuse tõttu oleks olnud paratamatu), sai jalad alla professionaalne Vanemuise orkester dirigent **Samuel Lindpere** juhatusel. Kollektiivi esimene kontsert oli **7. mail 1908**. Siit sai alguse Vanemuise kuulus svivite aiakontsertide traditsioon, mis 1911–1923 Juhan Aaviku peadirigeerimisel kandis endas missiooni tutvustada eestlaskonnale maailma orkestrimuusikat kogu selle mitmekesisuses. Ainuüksi 1912. aasta suvel kanti ette kõik Beethoveni sümfooniad, v.a viimane, 9. Hämmastaval kombel oli tollest perioodist just Vabadussõja lõpul ning omariikluse algaastail rekordarv kontserte (hooajal ligi sada), kuulajaid (1920. aasta suvel 50 000) ning koosseis suurim (1920. a 50 mängijat). Ja ehkki nii neil kui järgnevail aastail teatris dirigendina töötanud **Juhan Simm** (1914–1941) püüdis ja pingutas, hakkas 1920. aastatel kontsertidega seonduv (erinevate probleemide tõttu) allamäge veerema – repertuaar lahjenes, kuulajate hulk vähenes ja ka esitustase oli sageli problemaatiline.

Murrang Vanemuise, sealhulgas teatri muusikaosa ajaloos oli 1935. aastal, kui vahetus teatri juhtkond ning Juhan Simmi kõrvale tõusis dirigendiks **Eduard Tubin** (1930–1944). Tublisti tõusis muusikalavastuste üldine esitustase, aga peale selle juurutas Tubin igakuise talviste sümfooniakontsertide tava. Need jätkusid regulaarselt ka Saksa võimu ajal 1941–1944, mil abijõududena oli orkestris Wehrmacht ohvitseri. Esitatav repertuaar oli laiahaardeline tänu juba varem teatri väga mahukaks kasvanud noodikogule.

Pärast II maailmasõda oli kogu Vanemuise kollektiiv, sealhulgas orkester, aastaid väga raskes olukorras, kuna puudus oli kõigest, eriti aga õppinud muusikutest. Dirigent **Jaan Hargelil** (1944–1966) tuli juhatada erineva ettevalmistusega (osalt ettevalmistusetagi) muusikuid. Ka noodikogu oli sõjatuks hävinud. Ometi tegutseti entusiastlikult ning suudeti anda publikule aastateks meelde jäänud

etendusi. Orkestri ees seisid neil aastail veel Raivo Kursk (1943–1949) ning Aleksei Dolgušin (1945–1951). Uus tõus algas **Erich Kõlari** dirigenditööle tulles (1957–1984, vaheajaga). Tema kõrval oli ametis pikka aega **Valdeko Viru** (1969–1991). 1960–1970ndad olid Vanemuisele kogu tema senise ajaloo suurimad menükümnendid. Tasapisi täienes solistide koosseis, olles 1960. aastatel rikkam kui iial varem. Repertuaar oli mitmekesine ja huvitav, nii klassikalised-traditsioonilised kui moodsamad teosed olid üldiselt publikurohked ning kriitika positiivne nii Eestis kui välisesinemistel. Kui 1970 sai valmis uue maja kontserdisaal, suurendati ka orkestrit ning dirigent **Endel Nõgene** eestvõttel (1974–1999, vaheajaga) elavnes kontserttegevus; 1975 asutati tema initsiatiivil Vanemuise kammerorkester. 1985–1987 oli teatri peadirigent Toomas Kapten.

Vanemuise Sümfooniaorkester annab teatri muusikalavastustes osalemise kõrval jätkuvalt sümfooniakontserte ning alates 1990ndate keskpaigast on kriitika saanud kollektiivi pidevalt kiita. Stabiilselt töötas sellal siin dirigendina **Lauri Sirp** (1993–2015), episoodilisemalt olid teatri muusikajuhi ja peadirigendi ametis **Mihkel Kütson** (1999–2004 ja 2008–2011), **Hendrik Vestmann** (2004–2006) ja **Toomas Vavilov** (2006–2007). 2011. aasta septembrist on teatri ja orkestri muusikajuht ja peadirigent **Paul Mägi**. Alates 2006. aastast tehakse koostööd Deutsche Musikrati Dirigentenforumiga, korraldatud on Eri Klasi ja nüüd Paul Mägi dirigeerimise meistriklasse ning on esinetud välismaal (Saksamaal, Rootsis, Lätis jm). Samuti on välja antud plaate (Camille Saint-Saënsi, Anton Bruckneri, Artur ja Villem Kapi, Eduard Tubina, Eino Tambergi, Ester Mägi muusikaga). Kriitika on ära märkinud orkestri huvitavaid kavu (Vanemuise etteaste [võib] kokku võtta järgmiselt: keskmisest julgema repertuaarivaliku poolest vaieldamatult „veni, vidi, vici” – Sirp, 26.05.2017); samuti erakordseid õnnestumisi kontsertidel, sh uues, jazzivaldkonnas („Ilmselt poleks Eduard Tubin ka oma kõige idealistlikumas unistuses osanud ette kujutada, millise fiilingu jazzikontserdi on tema juhitud kollektiiv võimeline kunagi kauges tulevikus andma. [---] Kuuldavasti polnud publik vaimustuses mitte ainult kodusaalis, vaid muusikuid tänati erakordselt sooja aplausi ja korduva püsti tõusmisega suisa pealinnas.” – Muusika, 2017/12).

Virge Joamets

Vanemuise Sümfooniaorkester

Kunstiline juht ja peadirigent Paul Mägi

Kontsertmeister Linda-Anette Verte

I viiul Linda-Anette Verte, Laura Miilius, Andri Annus, Susann-Elisabeth Kisla, Maria Lepnurm, Evelin Tammiku, Vitalij Regensperger, Katrin Ojam, Anne Vellomäe, Helena Valpeteris

II viiul Anna Samsonova, Vlad Campean, Sirlu Laanesaar, Lucia S. Alfonso, Žanna Toptši, Hille Niilisk, Juan J. Restrepo, Triinu Raudver, Silja Peedo

Viola Kadri Rehema, Svetlana Nukka, Hanno-Mait Maadra, Niina Mets, Merike Ots, Tiina Enniko

Tšello Lauri Sõõro, Enno Lepnurm, Heli Ilumets, Olga Raudonen, Marina Peleševa, Heiki Palm

Kontrabass Linda Viller, Aivar Eimra, Jaanus Roosileht, Jaanus Siniväli

Harf Kai Visnapuu

Flööt Karina Vološina, Kristin Mürsepp, Kersti Perandi, Margus Kits

Oboe Anna Šulitšenko, Anastasiia Cherniak, Maimu Kaarde

Klarnet Margus Vahemets, Tõnu Kalm, Heimo Hodanjonok

Fagott Kulvo Tamra, Johanna Tuvi, Elle Fuchs

Trompet Priit Rusalepp, Marti Suvi, Viljar Lang, Karl Vakker

Metsasarv Jan Pentšuk, Urmas Himma, Hannes Metsosalu, Kristiina Luik, Marie Jaksman

Tromboon Kait Tiitso, Rain Kotov, Aivo Koddanipork

Tuuba Tanel Tamm

Löökriistad Ilja Šarapov, Valdeko Vija, Ilmar Varjun

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.
Fondi on võimalik teha annetusi:
SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X /
SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X
Märksõna: VANEMUISE FOND

Vanemuise fond tänab:

Olga Aasavit, Andrus Ansipit, Mart Avarmaad,
Alar Kroodot, Kalev Kaset, Mati Kermast, Eero Timmermanni,
Tartu linna, Vanemuise advendikontserdil annetajaid.

Eesti Kontserdi toetajad:

Hooaja peatoetaja

Hooaja suurtoetaja

Ametlik autopartner

KULTUURIMINISTEERIUM

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Aasta toetaja

Ametlik autopartner

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tallinnas

Postimees

KULTUURIMINISTEERIUM

AS GIGA on Vanemuise Sümfooniaorkestri Kassitoome tasuta suvekontserdi peasponsor.

Konverentsi- ja peokeskus

seminaridest pidulike bankettideni

Hotell linna südames

205 mugavat tuba, suurepärane vaade ja rahulik miljöö

Restoran vaatega Emajõe

Toiduelamused buffeest galaõhtusöögini

Spa

Suur valik massaaže, spa- ja iluhoolduseid

Värske tegija omas žanris.

STONIC

The Power to Surprise

Kultuuriselt ahvatlev Kia Stonic koos uue 7-käigulise automaatkastiga.

Lisaks rikkalikule varustusele annab Kia kaasa kindlustatud kvaliteedi, autotööstuse juhtiva 7-aastase garantii, mis on välja teenitud karmile kontrollile alluvate usaldusväarsuse ja vastupidavuse testide tulemusena. Auto Bilt küsitluste järgi on mitmel aastal järjest Kia olnud nii kliendirahulolu, usaldusväarsuse kui pikaajalise kvaliteeditaseme osas kõrgeimal positsioonil Euroopa turu 20 juhtiva autotootja seas.

Kia 7-aastane/150 000 km garantii kehtib kõikides ELi riikides (lisaks Norras, Šveitsis, Islandil ja Gibraltaril). Vastab kohalikele nõuetele ja tingimustele. Kia Ceed kütusekulu (l/100 km)/CO₂ (g/km): linnas alates 6,5/137, maanteel alates 4,9/102, keskmine alates 5,6/127. Kütusekulu on määratud NEDC testiga.

autospirit

Proovisõit on väärt kogemus!

Autospirit Tartu – Turu 47, tel 734 1126, tartu@autospirit.ee

 kinema

25 aastat ustekunsti

kinema.eu

Kinema
avab ukse
teatrielamusele!

23. mai kell 19 Pärnu kontserdimaja
24. mai kell 19 Vanemuise kontserdimaja
25. mai kell 19 Estonia kontserdisaal

Hooaja lõppkontsert

JERUSALEMA SÜMFOONIAORKESTER

Tom Borrow klaver, Iisrael

Kaastegevad Tallinnas ja Pärnus

Tütarlastekoor Ellerhein
Tallinna Huvikeskus Kullo

Arete Kerge ja Kadri-Liis Kukk

Kaastegev Tartus

Tartu Ülikooli kammerkoor

Dirigent **Andres Mustonen**

Mendelssohn. „Suveöö unenägu“
Beethoven. Klaverikontsert nr 3
Brahms. Sümfoonia nr 4

vanemuine.ee